

Kengät

□

Sisällys

- [1 Johdanto](#)
- [2 Kenkien kuivatus](#)
- [3 Lämmin ilmasto](#)
 - [3.1 Lähestymiskengät](#)
 - [3.2 Nahkakengät](#)
 - [3.3 Merkkejä](#)
 - [3.4 Kangaskengät](#)
 - [3.5 Sandaalit](#)
 - [3.6 Kumisaappaat](#)
 - [3.7 Neopreenitossut](#)
- [4 Kylmä ilmasto](#)
 - [4.1 Huopakumisaappaat](#)
- [5 Turvakengät](#)
- [6 Turvallisuusala](#)
- [7 Untuvatossut](#)
- [8 Kengän pohjalliset](#)
- [9 Kengänhoitovälineet ja tarvikkeet](#)
- [10 Suomalaisia kenkätyyppejä](#)
 - [10.1 Paulakenkä](#)
 - [10.2 Supikkaat](#)
 - [10.3 Lapikkaat](#)
 - [10.4 Tallukkaat](#)
 - [10.5 Virsut](#)
- [11 Suutari](#)
 - [11.1 Välineet](#)
 - [11.2 Narina](#)
- [12 Märänesto muinaiskengissä](#)
- [13 Sekalaista](#)
- [14 Kirjoja](#)
- [15 Kursseja](#)
- [16 Linkkejä](#)

Johdanto

Voisi sanoa että yksinomaan nahkakenkä on paras kenkä arkeen, retkeilyyn ja kaikkeen liikkumiseen. Mukavia kenkiä valitessa tärkeää on tunnistaa onko oma jalka leveälestinen vai kapea. Nahkakenkä antaa periksi, mutta jos kärki on periksiantamaton, isovarvas todennäköisesti kipeytyy melko nopeasti reunimmaisiin varpasiin tulee rakkuloita varsinkin pitkillä erävaelluksilla. Kannattaa myös kiinnittää pohjan pitoon huomiota lumella ja pakkasella! Minkälaisen kengän valitsee retkeilyyn, työhön ja arjen askariin riippuu tarpeesta ja omasta tyylistä. Jos mahdollista, kengät kannattaa teettää oman jalkojen mittojen mukaan suutarilla. Retkeilyn kannalta keskeisiä

ominaisuuksia ovat esimerkiksi pito, vedenpitävyys ja mukavuus.

Kenkien kuivatus

Ensinnäkin kenkiä ei kannata päästää märäksi. Aurinkoisella säällä kenkien kuivatus onnistuu vaivattomasti pitemmällä tauolla ottamalla kengät pois jalasta, nostamalla pohjalliset pois ja antamalla kenkien kuivata auringossa ja paikassa, jossa myös ilma pääsee kiertämään.

- Nuotiolla: Kengät ja saappaat kuivuvat nopeasti nuotion lämmössä niitä oikein kuivatettaessa. Lämpö pitäisi saada osumaan kenkän pohjaan ja sen kärkipuolelle ja samalla kengän korko tulisi olla kärkeä ylempänä. Lämmön lisäksi ilman kiertäminen on tärkeää huomioida. Ylösalaisin kepin nokassa kuivatettavat saappaat kuivuvat hitaasti. Saappaiden varsia ei kannata kääntää, koska käännöksen sisään voi muodostua liian kova kuumuus pintamateriaalille. Liian kuumassa nahka menee pilalle, joten kuivumisesta on syytä tarkkailla riittävän usein varsinkin jos nuotioon lisätään puita. Kenkiä vain yksinkertaisesti siirretään kauemmaksi tai lähemmäksi tilanteen mukaan.
- Kivillä: Kuumenna pakissa tai peltipurkissa nuotiolla sokeripalan kokoisia kiviä reilu nyrkillinen ja kaada jalkineen sisään, kuumenna kivet uudelleen kun ne ovat jäähtyneet.
- Tuvassa: Kaminan yläpuolella, mutta ei aivan katon rajassa, jossa ilma ei välttämättä liiku. Myös kaminan lieden päälle laitettujen kivien/tiilien päällä. Tarkkaile lämpötilaa!
- Kuumassa vedessä: Saappaan sisään voidaan laittaa sanomalehteä ja kärki upottaa kuumaan veteen.
- Sanomalehdellä: Kuivan sanomalehden sivujen rypistäminen sopivan muotoisiksi ja laittaminen kengän sisään ja jättäminen kuivaan lämpimään paikkaan kuivattaa yllättävän hyvin kengät yön aikana.

Lämmin ilmasto

Käveleminen rakot jalassa on enemmän kuin häiritsevää, kivuliasta. Samoin märissä kengissä kuin helposti hajoavissa. Hyvät kengät maksavat, se on tosiasia, mutta yleensä myös kestävät pitkään ja sallivat nauttia itse kävelemisestä ja tekemisestä. Ennen hankintaa kannattaa hetki pohtia missä kenkiä aikoo käyttää. Onko tarkoitus kulkea terävien kivien päällä, hiekalla, lumessa ja pakkasessa, asfaltilla, monsuunisateissa tai kiipeillä kallioilla. Samoin onko tarkoitus vaeltaa vai seistä paikoillaan. Tällöin kenkien pehmusteiden, pohjan ominaisuuksien sekä vedenpitävyyden ja hengittävyyden osalta alkaa hahmottua tavoiteltava kenkä. Kengän varren korkeus vaikuttaa siihen miten kenkä tukee nilkkaa ja miten hiekkaa pääsee kenkään. Keskikorkea (mid) on usein riittävä. Erävaelluksille ja retkeilyyn suositellaan usein vähintään keskikorkeita kenkiä. Perusteluina on mm. niiden nilkan tukeminen ja varsi estää veden pääsyä kenkään. Harjaantunut vaeltaja vaeltaa myös juoksutossun korkuisilla retkeilyyn tarkoitetuilla kengillä yhdistettynä tarvittaessa vedenpitävillä säärystimillä.

Kengän materiaaleista aitoa nahkaa ei koskaan kannata sivuuttaa vaihtoehtona. Nahka tekee kengästä yleensä kangaskenkää raskaamman. Goretex (GTX) on hengittävä vedenpitävä kalvo niin kauan kunnes se kuluu puhki esimerkiksi liian pitkästä isovarpaan kynnestä. Kuitenkin Goretex saattaa tehdä kengästä hiostavamman, joka edesauttaa rakkuloiden syntymistä. Hiostumista voi vähentää vaihtamalla säännöllisesti sukkia. Myös liian paksut sukat aiheuttavat hiostumista.

Kenkien tulisi olla lähtökohtaisesti sopivat jalkaan ja **ehdottomasti** testatut ennen varsinaista matkaa. Kenkien sovitteluun kannattaa käyttää aikaa ja kokeilla eri kokoja ja kenkiä. Kaikki kenkämallit eivät sovi kaikille!

Lähestymiskengät

Lähestymiskengillä (approach shoes) tarkoitetaan kenkiä, joita käytetään lähestyttäessä kiipeilykohdetta vaihtelevassa maastossa. Tällaiset usein matalavartiset kengät ovat hyvä vaihtoehto pitkävartiselle vaelluskengälle retkeilyyn. Useimmat soveltuvat hyvin erävaeltamiseen painavankin rinkan kanssa ja kiipeämiseen kallioilla mutta myös yleiskäyttöön kun haetaan kestäväää kenkää. Kenkä pitää hyvin kiveä vasten ja pohjan pito on riittävä poluilla. Kengät ovat usein rakenteeltaan jäykempiä kuin perustossut ja niitä kiertää kumireunus. Näissä kengissä korostuu myös lestin leveys. Leveälestisen jalan omaavan ei kannattaisi hankkia kapealestistä kenkää. Kengän materiaali ei veny kuten aito nahkakenkä, vaan varpaat ovat aina supussa ja alttiita hiertymiselle. Tällainen matala kenkä kannattaa yhdistää mataliin tai korkeampiin GoreTex-säärystimiin, esimerkiksi Outdoor Research Rocky Mountain Low Gaiters tai Outdoor Research Crocodile GORE-TEX Gaiters. Ilman säärystimiä kengät hengittävät paremmin, mutta esimerkiksi märässä varvikossa kuljettaessa suojaavat niin lahkeita kuin kenkiä kosteudelta. Vesistöjen ylitystä varten kannattaa selvittää, missä kengät vedenpitävyyden raja menee, matalilla kengillä ylittää varsin hyvin pienet ojat veden alla olevien kivien päällä kulkemalla.

- [La Sportiva TX4 GTX](#).

La Sportiva TX4 GTX

SUOSITELTAVA! Hyvät kengät retkeilyyn, arkikäyttöön, etsintätehtäviin yms. Pito kuivilla kallioilla on hyvä ja kenkien kuminen reunus suojaa hyvin itse kenkää. Gore-Tex pitää pitää veden ulkopuolella ja yhdistettynä mataliin tai korkeampiin Gore-Text -säärystimiin, kengillä pärjää hyvin sateellakin. [Englannin kielinen arvio](#).

- Koko: *"Try your boots on with the socks you intend to wear in the field. What you're looking for is the size that holds your toes ever so slightly away from the front of the boot while the lacing system is snug across the top of your arch. To check the length, you should be able to slip one finger behind your heel when you are standing up with the boot unlaced and your toes touching the front. The fit across the top of your arch is the single most important factor. If the lacing system here does not hold your foot in place, the boot will not be stable on your foot while you walk."* (Lähde <https://www.sportiva.com/sizing-technology>)

- Scarpa Zen Pro
- Scarpa Mescalito
- Salewa Mountain Trainer GTX

<https://www.switchbacktravel.com/best-approach-shoes>

Nahkakengät

Nahkakengässä on tyyliä, ajattomuutta ja hengittävyttä. Nahkakenkä sopii arjen käyttöön ja vaelluskengäksi. Hyvin jalkaan istuva nahkakenkä on yleensä mukavin kenkä mitä voi olla! Hyvin tehtyinä ja rasvattuna pitävät vettä hyvin, mutta eivät kuitenkaan kumisaappaan lailla. Hengittävät ja kuivuvat nuotion lämmössä. Muotoutuvat jalkojen muotoon ajan kanssa, eivätkä hankaa

sisäänajettuina. Kestävät vuosikymmeniä kevyessä käytössä hyvin hoidettuina tai jopa yli vuoden raskaassa ammattikäytössä. Korjattavissa kengästä riippuen loputtomasti. Käytettyä nahkakenkää ei välttämättä kannata ostaa, koska se on muotoutunut edellisen käyttäjän jalkaan ja uuden muodon hakeminen ei välttämättä enää helpolla onnistu. Kenkä voi hangata niin pahasti, että käveleminen ei yksinkertaisesti kengillä ole mahdollista.

- **Sisäänajo:** Nahkakengien sisäänajo voi olla painajainen tai mennä ilman ongelmia. Aluksi kannattaa tutustua valmistajan kotisivuihin ja kengistä käytyihin keskusteluihin ja testeihin netissä. Nahkakenkä tulisi aina ostaa kivijalkakaupasta tai vaihto-oikeudella. Näin voidaan varmistua, että kenkä on pituussuunnassa lähtökohtaisesti oikean kokoinen. Joidenkin mukaan uuden kengän pitää olla hiukan kivulias jalkaan laitettaessa, koska nahka antaa periksi ja lopulta muotoutuu näin täydelliseksi kengäksi jalkaan. Pituussuunnassa kenkä ei kuitenkaan lähtökohtaisesti muotoudu, joten varpaiden eteen pitää jäädä jonkun verran tilaa. Myös nahkakengissä jalan leveään lestiin tulisi kiinnittää huomiota. Usein nahka venyy leveyssuunnassa.

Miten sitten ajetaan nahkakenkä sisään? Pitämällä jalassa ja kävelemällä. Yksi rajuimmista keinoista on laittaa kengät pariiksi tunniksi pesuvatiin ja liottaa märiksi. Laittaa jalkaan ja kävellä muutaman tunnin kävely ja jättää kengät kuivumaan. Tämä tarkoittaa usein rakkuloita kantapäissä. Kevyempi vaihtoehto on pitää kenkiä pari viikkoa sisällä jalassa paksujen sukkiensa kanssa ja ulkoiluttaa kenkiä vähitellen sen mittaisilla kävelylenkeillä kuin jalat kestävät. Kenkää voi aluksi käyttää ilman pohjallista tehden kenkään enemmän tilaa. Verkossa on paljon keskustelua kenkämerkeittäin hakusanalla "*break in*".

- **Hoito:** Terveystarve, rasvaus, oljyminen nahkaöljyllä, nahkavoiteella jne. Nahkakengille löytyy paljon erilaisia käsittelyaineita, joilla nahka saadaan pysymään pehmeänä. Aineella on merkitystä myös nahan vedenpitävyyteen, miten nahan huokoset sulkeutuvat. Tämä toisaalta vaikuttaa nahan hengittävyyteen. Käsittelyaine myös muuttaa kengän väriä ja voi tehdä siitä "tahmaisen". Joka tapauksessa, hoitamattomana nahka kuivuu ja repeää erityisesti sellaisista kohdista, joissa se joutuu jatkuvalle rasitukselle kääntymällä.
- **Korjaus:** Osaava suutari Suomessa tai valmistajan valtuuttamana vaihtaa kenkiin uudet pohjalliset tai jopa tekee nahkasta uusia osia kenkiin. Esimerkiksi Timberlandin nahkakengän repeytyessä reiäksi pohjallisen reunasta, uusi paikka ommellaan reunaan lähes huomaamattomaksi. Lähtökohtaisesti laadukas aito nahkakenkä kannattaa korjata. Varsinkin, jos kenkä on tehty käsityönä.
- **Kippurakärkinen nahkasaapas:** huopavuori, sopii suksensiteisiin.

Merkkejä

- Red Wing. Leveydet NARROW (B), REGULAR (D), WIDE (E), WIDE (EE), WIDE (H).

Red Wing Moc Toe 1907

- Moc Toe 1907: Nahkakenkä, kallis, kestävä ja korjattava kaikilta osin. Pohja voidaan vaihtaa ja kengän nahkaisia osia. Kengät ovat varsin painavat ja ennen kuin nahka on muotoutunut, kengät ovat jäykät kävellä. Ehdottomasti tulisi kokeilla kenkiä ennen ostamista oikean koon löytämiseksi. Usein myytävät kengät ovat lestiltään kapeampaa E-levyyttä, mutta nahka kyllä venyy leveälestisempään suomalaiseen jalkaan. Ohjeiden mukaan varpaan reunan pitäisi olla kengän pääliompeleen tasalla ja käyttöön otettaessa kenkien tulisi kiristää. Ei siis tule ostaa kenkiä, joissa varpaat osuvat kengän kärkeen. Tällöin aluksi kantapää osuu kengän takaosaan ja varpaat kiristävät sivuihin. Kengät ovat varsin kivuliaat ajaa sisään. Kun kenkä on aluksi ahdas, se todennäköisesti hankaa kantapäästä rakoille ennen kuin jalan teräosa ympärillä oleva nahka venyy niin, että jalalle tulee tilaa kengässä. Koska kyseessä on nahkakenkä ja nahka tässä kengässä on paksua, sen venyminen ottaa aikansa. Kengän sisäänajo onnistuu esimerkiksi aluksi antamalla jalalle tilaa liikkua kengässä ja vähitellen nahan venyessä vähentää tilaa kengässä. Mukana tulee paksut nahkapohjalliset, jotka kannattaa vaihtaa aluksi ohuempiin tai käyttää ilman pohjallisia ja nahan alettua muotoutua jalkaan, vaihtaa takaisin. Kengännauhat ja kiristys kannattaa pitää aluksi löysällä ja kiristää niitä vähitellen sisäänajon myötä nahan venymisen mukana. Sisäänajetussa kengässä kantapää pääsee nousemaan kengän sisällä kävellessä, mutta ei liikaa eli aluksi kireästä kengästä tulee käytössä juuri sopiva ja kengännauhoja ei tarvitse vetää liian kireälle. Ts. liian isoja kenkiä ei kannata ostaa. Kantapään takana nahkaa on vielä enemmän, joten se ei samalla tavoin anna periksi kuin jalkaterän sivuilla. Lisätila kenkään muodostuu siis jalkaterän sivuille ja tällöin kantapää pääsee irtaantumaan sopivasti kengän takaosasta. Sisäänajoa voi myös edesauttaa laittamalla esimerkiksi paksut sukat ja villasukat jalkaan ja pitämällä kenkiä vain jalassa esimerkiksi sisätiloissa, jolloin nahka vähitellen venyy. Nopeampi keino voi olla myös kastaa kengät läpimäriksi ja laittaa jalkaan ja kävellä niiden kanssa pitempi lenkki tai vain pitää jalassa. Kastelu voi vaikuttaa nahan väriin. Rakkojen vähentämiseksi apuna voi käyttää myös esimerkiksi urheiluteippiä kantapäissä. Kun kengät saa ajettua sisään ne ovat mukavat jalassa. Sisäänajo ilman kastamista märiksi kesti useita viikkoja (7/2024). Mukana tulee sekä nahka- että kangaskengännauhat.
- Men's 6-Inch Boot in Copper Rough & Tough Leather
 - Hanwag: Kofel Mid Special Edition, Tashi
 - Thorogood
 - Marlboro Classic
 - Mänskän kenkä <http://www.manskankenka.fi>
 - Altberg

- Timberland Larchmont Chukka, Squall Canyon Chukka, White Ledge, Chocorua Trail Mid. Mt. Maddsen Mid (kommenttien mukaan ei niin kestävä)
- Danner Mountain 600: Full-Grain Leather WP Hiking Boots
- [Zamberlan](#)
 - Vioz GTX, 320 Trail Lite Evo GTX
 - 1133 VERBIER GW
- Merrell
- The North Face Back-To-Berkeley Redux
- Mammut Chamuera Mid
- Keen
- Exmoor
- Asolo Thyrus GV
- Meindl Siena
- Berghaus Supalite II GTX, Hillmaster II GTX

Kangaskengät

Kangaskengillä tässä viitataan lähinnä lenkkitosun kaltaisiin kenkiin, jotka soveltuvat erinomaisesti niin vaeltamiseen, jopa polkujuoksuun kuin arjessa käytettäväksi.

- Salomon X Ultra 3 GTX
- La Sportiva TX3, Trango TRK GTX, TX4 (nahkapintainen)
- Salomon X Ultra 3 Mid GTX, X Ultra 2
- The North Face Ultra 110 GTX, Ultra 109 GTX
- Keen Targhee III Mid, Targhee II, Targhee Low Vent
- Scarpa
- Asolo
- Salewa Apl Trainer Mid GTX
- Arc'teryx Acrux TR GTX
- Danner Trail 2650
- Merrell Moab 2, Zion GTX
- Adidas Terrex Fast R
- Jack Wolfskin: Scrambler XT Texapore Low
- Oboz Sawtooth
- Lowa
- Vasque
- Honka
- Berghaus

<https://runrepeat.com>

<https://www.switchbacktravel.com/best-hiking-shoes>

Sandaalit

- Keen Newport H2. Kannattaa sovittaa normaalikokoa ainakin 1 - 1,5 numeroa isompia. Kenkä on erittäin mukava jalassa ja kestävä. Soveltuu hyvin myös vaativien vuoristojokien kahlaamiseen, koska sandaalin voi kiristää jalassa pysyväksi. Pito on myös hyvä kahlatessa. Muutoin turhan raskaat kannettavaksi repussa ja käveltäessä sandaaleihin menee helposti hiekanjyviä ja roskia. Sandaalissa on tukeva umpinainen kumikärki, joka on hyvä erityisesti maastossa suojaten varpaita.
- Crocs Classic. Kevyet jokapaikan sandaalit. Soveltuvat hyvin myös uimiseen rannoilla, joiden

pohjasta ei voi olla varma sekä vaelluksilla kahlaamiseen. Sandaalin remmi pysyy hyvin kantapään takana, mutta esimerkiksi soita ylitettäessä, joissa sandaaleihin kohdistuu imu, sandaali saattaa jäädä matkasta. Tarvittaessa kannattaa sitoa naru sandaalista nilkan ympäri varmuuden vuoksi ettei virta vie sandaaleita.

Kumisaappaat

Saappaat soveltuvat myös hyvin erävaelluksille. Vedenpitävyys on taattua, eikä hikoaminenkaan ole välttämättä haitaksi. Esimerkiksi Sievin saappaita suositellaan vaeltamiseen. Kannattaa kiinnittää huomiota pohjan kuviointiin.

Neopreenitossut

Kylmä ilmasto

- Timberland
 - Mt Maddsen Oxford
- Sorel Glacier XT Boot: Vedenpitävät kengät, joissa irrotettava huopavuori. Lämpötilamerkintä -73.3 Celcius-astetta. Käytössä myös expedition-matkoilla. Kengät ovat osoittautuneet lämpimiksi. Kengät ovat raskaat, joten kävey on hiukan "löntystelemistä". Ehdottomasti lämpimät ja mukavat jalassa.
- Nokia Kaira -huopakumisaappaat.

Huopakumisaappaat

Turvakengät

Turvallisuusala

[Jolly Scarpe](#)

Dragon Fly Shoe 6100/GA. Aitoa nahkaa, GoreTex-sisävuorella. Erittäin liukas lumisella kadulla!

Berlin Mid Boot 6120/GA. Erittäin liukas lumisella kadulla!

[Haix](#)

[Haix Black Eagle Tactical 2.0 GTX Low](#), Mid tai High. Jälleenmyyjä Suomessa (2018)

[Under Armour mallisto](#), esim. Under Armour Valsetz Boots Wide
Under Armour

Under Armour Valsetz RTS Side Zip Tactical boots

Danner Acadia Uniorm Boot

Rocky C4T

[5.11](#)

[Pursuit Lace Up Shoe](#)

[5.11 jalkineet Suomalaisen yrityksen kautta](#)

- Puvun kanssa käytettäviä työkenkiä, esim. järjestyksenvalvojille ja vartijoille:
 - Sievi James ja Sievi Mark

Untuvatossut

- Exped Down Booty WB, Rab Expedition Slippers, MEC Get Down Bootie

Kengän pohjalliset

- SCHOLL GEL ACTIV Work -geelipohjallinen. Erityisesti turvallisuusalalla saatetaan joutua seisomaan tuntikausia paikoillaan, jolloin kantapäät joutuvat koville. Hyvällä pohjallisella on todellinen vaikutus mukavuuteen.

Kengänhoitovälineet ja tarvikkeet

Matkalle voi varata tarvittaessa myös mukaan vähän kenkärasvaa tai kenkävoidetta, jolla vedenpitävyyttä voidaan lisätä jos kenkiä joudutaan matkalla myös kuivaamaan. Tällainen tulee erityisesti kyseeseen nahkakenkiä käytettäessä.

Nahkakenkien hoitoon käytetään hevosenharjasta valmistettua kenkäharjaa.

Suomalaisia kenkätyyppejä

- "Tillukkaat" viittaa kengän sijaan villasukkiin.

Paulakenkä

Upokas, lapikas. Ensin naisten nokkakurpponen yhdestä nahkakappaleesta, kärjessä suora ommeltu sauma, kanta pyörästetty erikoisella Y-väärinpäin saumalla ja reunareikiin pujotettu taakse solmittava nahkainen kurepaula. Pehmeä mokkasiini voittaa jäykän anturakengän erityisesti talvijalkineena.

Supikkaat

Supikkaat

Mitähän nämä supikkaat maksavat ja mistä niitä saa? Maksavat noin 50-100 euroa ja suutari työskentelee Tuupovaaralla, suutariliike Martti Koljonen. Erilaisia nahkakengiä! Tekee myös kuvissa olevia mittatilauslapikkaita ja mustia tallukkaita. Lienevät mukavat käyttöjalkineet ilman kansallispukuakin, luullaksein? Kyllä, niillä on mukava supistella menemään pitkin kesää ja myös esim. päiväntasaajan eteläpuolella toimivat täysin matkakenginä. Ja nuo aamukengät vasta helppokäyttöisiltä vaikuttavat, kun on kannat auki kuten tohveleissa, lienee viisasta hankkia ne.

Lapikkaat

Lapikkaat, joita Pohjois-Karjalassa näiden kenkien tekijä kutsuu nimellä Lapikkaat. Kengät ovat vain nahkaa.

Lapikkaat, joita Pohjois-Karjalassa näiden kenkien tekijä kutsuu nimellä Tallukkaat. Kengät ovat

huovalla vuoratut.

Tallukkaat

Näitä valmistettiin sotien jälkeen mitä mielikuvituksellisimmista materiaaleista.

- [Henriette's Herbal Homepage - Tallukkaat](#)

- Ohje tallukkaiden tekoon

Virsut

Se ja se matka on niin monta virsuparia, monestiko pitää taipaleella pysähtyä virsuja uusimaan.

Suutari

"Kiertävä suutari haettiin edellisestä paikasta hevosella kuorman tullessa täyteen välineistä; lestejä, suoria ja vääriä naskaleita, veitsiä, purasimia, karheita raspeja, polviremmei, lestikoukku, pikinahka, sakset, suutarinlauta, suutarinpalli. Tarjottiin tuliaisakahvit. Aamulla talon puolesta pellavapaita, liinaiset housut. Talon tarpeista kenkiä myös palkollisille palkaksi. Suutari teki myös rukkasia, karvahattuja ja puukontuppia."

Välineet

- Ennen valaistuksen aikaansaamiseksi käytettiin valoa kokoavia lasipalloja. Harjaspäisen pikilangan pisteleminen naskalin reikiin on tarkkaa työtä.
 - <http://www.manufactum.com/Produkt/187576/1403112/ManufactumShoemakersLamp.html>

Narina

Narina eli nauku osoitti varakkuutta ja tehtiin kenties tuohenpalalla pohjanahkojen välissä tai petrolissa kastettiin ohuet nahkat ja asetettiin vastakkain.

Märänesto muinaiskengissä

Luonnonmateriaaleilla suurin ongelma on märän pitäminen ulkopuolella. Kenkien pohjallisina on käytetty joko paksua nahkaa, ohuempia nahkoja ommeltuna yhteen tai puupohjallisia. Kyllästäväällä vedenpitävällä aineella niistä on saatu enemmän tai vähemmän vesitiiviitä. Eskimot ja lappalaiset käyttivät kalanrasvaparkkia, jolla saatiin nahasta vedenpitävä. Alla on listattu tapoja joilla kostumista on estetty:

- **Tökötti**, eli tuohiterva tekee varsinkin saumat vettä eristäviksi. Sitä on käytetty entisvanhaan mm. tiivisteissä.
- **Pihka** toimii myös vesieristeenä vaan murtuu helposti. Paras lienee kun sekoittaa mehiläisvahaa ja pihkaa 1:1.
- **Terva** on hyvä tapa pitää kosteus poissa. Sitä saadaan tervaspuuta kuivatislaamalla tai keittämällä pihkaa. Paksu nahkapohjallinen on kyllästetty tervalla.
- **Pikeä** saadaan kun tervaa ohennetaan edelleen keittämällä. Joissain lähteissä on mainittu "pikinahka" nahkurilla.
- **Pellavaöljy** tai eläinrasva pitää myös kosteuden ulkopuolella. Nahkaa voidaan kyllästää myös

sillä. Kenties nahalle käy sama menetelmä kuin paperille, eli kun pitää sitä 120 asteessa uunissa jonkin aikaa niin öljy kovettuu.

- **Mehiläisvahalla** ei voida kyllästyä, mutta nahkojen pintaa on suojattu sillä perinteisesti. Vahaa on usein ohennettu pellavaöljyllä.
- **Kumia** ei Suomessa ole käytetty, mutta Amazonian intiaanit käyttäneet sitä valuttamalla sitä kumipuista ja vuoranneet sillä kenkensä. Näin keksittiin ensimmäiset kumisaappaat. Raakakumi (lateksi) ei kuitenkaan kestänyt lämpötilan vaihteluita vaan mureni, jolloin kenkien vuorausta piti uusida jatkuvasti. Vasta kun keksittiin rikkiä käyttämällä käsitellä kumi, saatiin säävaihtelut kestäviä kumisaappaita. Nykyään kaikki kumi tuodaan köyhistä Afrikan ja Etelä-Amerikan maista ja niiden keräämisessä käytetään orjatyövoimaa, kiristys, väkivalta ja raiskaukset ovat päivittäistä kuminkerääjille erityisesti Afrikassa. Kumia kerätään hyvin tuhoisalla tavalla tappamalla kumipuut ja viljelemällä monokulttuurimetsiä. Ennen kumia kerättäessä puita ei tapettu. Suomen "kumipuu" on [voikukka](#), mutta sitä ei käytetä.

lähde: Elonkehä (syyskuu 2008)

"nahka joka on puoliksi parkittu kuusenkuorella, sen jälkeen keskeytetty ja tehty loppuun traanilla. sen pohjalta mitä olen käyttökokemuksia kuullut märistä kotimaisista metsäolosuhteista,hiukka pidemmiltäkin leireiltä, niin tämä olisi ilmeisesti sieltä parhaasta päästä.mutta pehmeä,joten nahan paksuus voi olla ratkasevassa asemassa. jonkinlainen terva,yms. kylläste kuulostaisi myös pätevältä.vaan ei ole oma kokemuksia...."

lumikeleillä pitää olla karvanahkaa,muutoin lumi syö nahan rikki nopeasti.muistaakseni vanhastaan isojen märehitijöiden etukinttujen etupuolet on näihin käytetty. myös ns.kallonahka on ollut käytössä,ei niin kulutusta vaativissa talvi jalkineissa.

toki kenkien rakenne ja saumat tulisi olla sellaiset että pohjan ulomman osan vaihto on ylipäättänsäkin mahdollista."

Sekalaista

- Vanhojen patinien (pitkävartisilta nahkasaappailta näyttävät) sisään kiilat ja hangataan rypyt pois.

Kirjoja

- Craft Manual of North American Indian Footwear, George M. White
- Spirit of Siberia: Traditional Native Life, Clothing, and Footwear, Oakes Jill
- Alaska Eskimo Footwear, Jill Oakes & Rick Riewe
- Blue Mountain Buckskin: A Working Manual For Dry-scrape Braintan, Jim Riggs

Kursseja

- [PSAKK - Jalkinealan perustutkinto](#) (13 kk)
- [Saamelaisalueen koulutuskeskus](#)

- [Kenkäpaja-mainos](#)

Linkkejä

- [NativeTech-Overview of Footwear; Moccasins](#)
- [Yuku Forum - Moccasins tutorial](#)
- [Pois pula ja puutteet - Tallukkaat](#)
- <http://www.sci.fi/~ntns/museo703.htm>
- <http://home.earthlink.net/~lizjones429/shoe-advice.html>
- [Footwear of the Middle Ages](#) -- Erittäin laaja ja kattava keskiaikaisia kenkiä käsittelevä teos
- [Opasvideosarja käsintehtyjen kenkien tekemiseen, osa 1](#)